

แนวทางการพัฒนาระบบการเงิน สหกรณ์ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเอง และร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์

เพื่อรับฟังความคิดเห็นผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์
สำหรับ... “แนวทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ที่เกื้อหนุนพึ่งพาตนเอง
และการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์”

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ (สว.สก.)

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก ชสอ. สำหรับโครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบการเงิน สหกรณ์ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน สถาบันการณ์ระบบที่เกี่ยวข้องกันที่ใช้ให้เกิดโอกาส อุปสรรค จุดเด่น และจุดอ่อนของกระบวนการสหกรณ์อ่อนกรัพย์ โดยจัดทำกิตกับลักษณะคิดระหัวใจนักบริหาร สถาบันการเงิน เพื่อเสนอแนะรูปแบบและแนวทางพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานและระบบการเงินที่เกื้อหนุนพึ่งพา และร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ เพื่อวางแผนครอบคลุม การดำเนินงานของ ชสอ. ในฐานะองค์กรกลาง ของกระบวนการสหกรณ์อ่อนกรัพย์ไทย

โดยโครงการนี้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการ สหกรณ์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2550-2554) ยุทธศาสตร์ที่ 5 เรื่อง การพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเอง และการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ ซึ่งมีแผนงานอยู่ด้วยกัน

ทั้งหมด 7 แผน เช่น การรณรงค์ให้สหกรณ์ฝึกในการสะสม ทุนจากแหล่งทุนภายใน การพัฒนาศักยภาพ และความเสี่ยงทางการเงิน หรือการเขื่อมโยงให้เกิดการสนับสนุน ด้านการเงินกับสหกรณ์ เป็นต้น

นักวิจัยโครงการฯ มีแผนงานในการจัดเวทีเพื่อรับฟัง ความคิดเห็นจากผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วประเทศ เพื่อร่วม สมองและรวมมือมุ่งความต้องการที่แท้จริงของสมาชิก โดย เมื่อวันศุกร์ที่ 14 มกราคม ที่ผ่านมา ณ ห้องน้ำรี 2 อาคาร เค.ยู.โซม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้มีการจัดเวที “แนวทาง การพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ที่เกื้อหนุนพึ่งพาตนเอง และการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์” ครั้งที่ 1 ซึ่ง เพื่อรับฟัง ความคิดเห็นจากผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตกรุงเทพฯ และ ปริมณฑล ตัวอย่างเช่น คุณอนันต์ ชาตรูประชีวน ผู้จัดการ ใหญ่ ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด (ชสอ.) คุณจินดา กาญจนกิรติ ประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ออมทรัพย์ ธ.ก.ส. จำกัด คุณฤกษ์ชัย รัตตราสาร รองประธาน กรรมการดำเนินการ สอ. กพ. จำกัด และคุณชุวิทย์ บุญญศิลจารย์ ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย มหิดล จำกัด เป็นต้น

โดยงานนี้ คุณเฉลิมพล ดุลสัมพันธ์ ประธานกรรมการดำเนินการ ชสอ. ให้เกียรติมาเป็นประธานกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมงานที่ทุกท่าน จากนั้น รศ. จุฑาทิพย์ ภัทรราวาท ผู้อำนวยการ สว.สก. หัวหน้าโครงการวิจัยฯ กล่าวชี้แจงความเป็นมาของโครงการและวัตถุประสงค์ พร้อมกับเบิดเวทีรับฟังความคิดเห็นโดยภาคเข้าเป็นการอภิปรายในหัวเรื่อง “ทิศทางการบริหารเงินของสหกรณ์... อุปสรรคที่เผชิญ” ซึ่งผู้นำสหกรณ์ ออมทรัพย์แต่ละท่านได้ให้ข้อคิดเห็นต่างๆ กันดังต่อไปนี้

คุณเฉลิมพล ดุลสัมพันธ์:

ประธานกรรมการดำเนินการ ชสอ.

“อุปสรรคในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ ตามหลักการของสหกรณ์ที่แท้จริงมีเป้าหมายคือ มุ่งเน้น ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่ส่วนใหญ่มักจะเดินด้านสังคมไปเน้นด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะเรื่องเงินบ้านผลเท่านั้น สำหรับทุนของ สอ. ยิ่งเตมากขึ้นเท่าไร ทุนภายในก็ยิ่งลดลงโดยเฉพาะทุนสำรอง จึงควรต้องให้ทุกคนเห็นความสำคัญของทุนสำรอง ที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องไม่น้อยกว่า 10% ซึ่งส่วนมากจะมีเพียง 10% ตามระเบียบเท่านั้น ทั้งที่จริงควรต้องสร้างความมั่นคงในระยะยาวโดยการจัดสรรเงินทุนสำรองให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การจัดสรรสวัสดิการที่ดีให้แก่สมาชิก ซึ่ง สอ. ต้องระหนักและให้ความสำคัญกับความเสี่ยงในอนาคตเพิ่มมากขึ้นด้วย”

บพ. สมเกียรติ ราชรัตน์:

ประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ออมทรัพย์ชิรพยาบาล จำกัด

“เงินที่สหกรณ์มีไม่ใช่เงินของประธานหรือคณะกรรมการ แต่เป็นเงินของสมาชิกทุกคน เพราะฉะนั้นกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ต้องใช้ขั้นตอนมากกว่าปกติ จึงส่งผลให้ต้องใช้เวลาในการดำเนินงานต่างๆ มากกว่าปกติ และธุรกรรมที่จะทำมักถูกจำกัดขอบเขตด้วยระยะเวลาแห่งชาติ จึงไม่สามารถเสียได้ ส่งผลให้บางครั้งเสียโอกาสอย่าง อย่าง เช่น การปล่อยกู้ต่างประเทศ นอกจากนี้เรื่องจริยธรรมและคุณธรรมและความประسنค์ที่ช่อนเร้น หรือภาพลักษณ์ที่จะสร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจต่องานก็เป็นเรื่องที่สำคัญเช่นกัน”

คุณวิเชียร การดี:

ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ พนักงาน ชสมก. จำกัด

“การประชุมเรื่องงานสหกรณ์นี้ส่วนมากมักไม่ได้แก่ปัญหาให้สหกรณ์ได้อย่างแท้จริง สำหรับอุปสรรคที่สหกรณ์ต้องเผชิญในการบริหารงานนั้น เช่น บางสหกรณ์นำเงินทุนจากต่างชาติเข้ามาแล้วปล่อยให้รายอื่นกู้ ทำให้เงินที่ได้มาต้องส่งกลับไปยังต่างประเทศ ผลลัพธ์ให้ สอ.ไทยไม่เหลืออะไรเลย ซึ่งต้องรณรงค์ให้ความรู้แก่สหกรณ์เหล่านี้ว่าไม่ควรดำเนินงานแบบนั้น”

อาจารย์ไพบูลย์ ลับศรีสกุลวงศ์:

อาจารย์ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มก.

“ความมองภาพรวมของทิศทางเศรษฐกิจที่สหกรณ์ต้องเผชิญ สหกรณ์ ออมทรัพย์ไม่ควรประมาทในการบริหารเงิน และการบริหารความเสี่ยง สำหรับทิศทางการบริหารนั้น สอ. ควรต้องดูการแข่งขันของการระดมเงินฝากกว่าควรจะทำอย่างไร ไม่ต้องกังวลว่าเงินเหลือมากแล้วต้องหาทางไปลงทุน หรือทำอะไรต่อไป ลิ่งสำคัญที่สุดคือสหกรณ์ต้องวางแผนบริหารเงินตั้งแต่เนิ่นๆ”

คุณชูวิทย์ บุญญาจารย์:

ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยมหิดล จำกัด

“ลักษณะเงินกู้ยืมที่เปลี่ยนไปเนื่องจากสหกรณ์ต่างๆ ต้องบริการสมาชิก จึงต้องหาแหล่งเงินทุน เพิ่มฉะนั้นการระดมทุนในบางครั้งจึงต้องไปหา สอ. ขนาดใหญ่ เมื่อมีการขยาย สอ. มากبالغอกซึ่ง จึงต้องหาแหล่งทุนมากขึ้น และต้องดึงดูดสมาชิกให้มามากขึ้นด้วยอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่า จึงเห็นว่าควรมีการคุ้มครองเงินฝากเพื่อความมั่นคงด้วย สำหรับการอบรมสัมมนาหนี้ยังขาดเรื่องการเสริมสร้างวินัยการมีส่วนร่วมในสหกรณ์ และความศรัทธาต่อองค์กร”

คุณวีดี วงศ์พีชร์:

ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์คุณนทบุรี จำกัด

“ควรนำโครงสร้างการบริหารที่ดีเข้ามาพูดคุยกันในเวที

นี้ โดยอาจแบ่งโครงสร้างทั้ง 7 ประเภท
ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหัวขบวนที่จะ
สามารถนำมาเป็นกลุ่มทุน กลุ่มที่สองคือ
กลุ่มที่ยังไม่เป็นห่วง เช่น เกษตรกร หรือ
เรียกว่ากลุ่มผู้ผลิต และกลุ่มที่สามคือ
กลุ่มที่มีการบริหารที่ด้อยแล้ว เช่น ชุมชน

สหกรณ์ร้านค้า ซึ่งถ้านำทั้ง 3 แหล่งมาแบ่งบันกันแล้วนำไป
ดำเนินการน่าจะเป็นประโยชน์ได้ โดยถ้านำกลุ่มทุนหลักๆ
มาเป็นตัวตั้งแล้วนำกลุ่มเกษตรกรฯ เข้ามาภายใต้มีไปต่อ�อด
ถ้าทำได้น่าจะเป็นสิ่งที่ดี แต่สิ่งสำคัญคือต้องพัฒนาคนด้วย”

คุณอุกัย ศรีเกพ:

กรรมการดำเนินการ ชสอ.

“เทคโนโลยีของ สอ. ไม่ได้พัฒนา
ตามมนต์ราษฎร์ฯ ที่ทำให้สมาชิกไม่
สามารถทำธุรกรรมตลอด 24 ชั่วโมง เช่น
เดียว กับธนาคารพาณิชย์ได้ สำหรับ สอ. ที่
มีขนาดใหญ่ มีสมาชิกจำนวนมากอยู่ในหลาย ๆ ส่วน จึงจำเป็น

ต้องพัฒนาเทคโนโลยีเหล่านี้เพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับบริการการ
ทำธุรกรรมของสมาชิกได้ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถแข่งขันกับ
ธนาคารพาณิชย์คู่แข่งได้”

คุณจันดา กาญจนกิรติ:

ประธานกรรมการดำเนินการ สอ. ม.ก.ส. จำกัด

“ส่วนหนึ่งของอุปสรรคในการดำเนิน
งาน สอ. คือพนักงานขาดวินัย ทั้งๆ ที่
มีความรู้แต่ไม่นำไปปฏิบัติ อีกทั้งยังให้
ความสำคัญกับเงินบันพลมากเกินไป ทั้ง
ที่จริงแล้วควรเพิ่มทุนสำรองให้มากขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงใน
การบริหารการเงิน และควรดูแลสมาชิกให้ดี ต้องไม่ให้เป็นหนี้
นอกระบบมากเกินไป เพราะ สอ. เองก็จะเกิดภาวะความเสี่ยง
เพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน”

คุณฤกษ์ชัย รัตนสาร:

รองประธานกรรมการดำเนินการ สอ.
กพพ. จำกัด

“กรมส่งเสริมสหกรณ์ควรต้อง
พิจารณาให้สมาชิกสหกรณ์ฯ ถอนหุ้น
ได้ในกรณีที่เป็นสมาชิกมากกว่า 20 ปี
ขึ้นไป และนำเข้าอีกบัญชีหนึ่งที่จะได้อกเบี้ยมากขึ้นเพื่อให้

ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่เป็นสมาชิกมาอย่างยาวนานอีกทางหนึ่ง
นอกจากนี้ยังเห็นว่ามูลค่าหุ้นนั้นผิดธรรมชาติ เนื่องจากสมาชิก
เก่าแก่จะไม่ได้ค่าหุ้นเพิ่มขึ้น ดังนั้นสมาชิกปัจจุบันจะได้เปรียบ
กว่าสมาชิกเก่า ซึ่งเห็นว่าไม่ยุติธรรมนัก ดังนั้นจึงอยากเน้น
เรื่องความยุติธรรม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนทั้งเก่า
และใหม่ด้วย”

คุณสิริพชร์บันก์ ชิตญาติ:

รอง ผจก.สสง.วัดเดียบ สอ.สหภาพแรงงาน
รัฐวิสาหกิจการไฟฟ้านครหลวง

“สหกรณ์ที่ส่งเสริมให้สมาชิกกู้ อาจ
เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สมาชิกเลี่ยงวินัยในการ
ใช้เงิน และเห็นว่าเป็นวัฒนธรรมองค์กร
ที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ควรหันมาส่งเสริมเรื่องคุณธรรม และ
จริยธรรมให้แก่สมาชิกสหกรณ์ พิจารณาให้กู้น้ำหนักน้อยลง
อยู่ดี โดยนำผลกำไรมาใช้ในด้านการบริการแก่สมาชิกได้รับ
ประโยชน์จะดีกว่า”

คุณชรินทร์กิจพย় วงศ์วานิช:

ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์
ที่กีเอนด์ที่ จำกัด

“ควรหันมาทบทวนว่าหลักการ
สหกรณ์คืออะไร การที่ สอ. บริหารด้วย
การเก็บทุนสำรองต่อตัวที่สุดตามที่กฎหมาย
กำหนด และให้บันพลมากที่สุด เพราะอะไร การที่ไม่มี
สวัสดิการสำหรับสมาชิก หรือมีน้อยมากนั้น เนื่องจากคณะกรรมการ
การบริหารไม่คำนึงถึงเรื่องการบริหารความเสี่ยงโดย
การเก็บทุนสำรอง แต่คำนึงถึงเงินบันพลเป็นหลักใหญ่เท่านั้น
เมื่อเกิดวิกฤตจึงมักประสบปัญหามาก”

คุณสำราญ ศิริวัตร:

รองประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์
ออมทรัพย์กรรมอนามัย จำกัด

“สำหรับอุปสรรคในการบริหารเงิน
ของสหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนหนึ่งเป็นเพราะ
กรรมการที่เข้ามาบริหารมักไม่ค่อยรู้วิธี
สหกรณ์ จึงเห็นว่าควรมีการกำหนดข้อบังคับให้ผู้ที่จะเข้ามา
เป็นกรรมการต้องผ่านการอบรมหลักสูตรบางอย่างสำหรับ
การบริหารงาน สอ. ก่อน

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในเรื่องการเชื่อมโยงกับ

ชุมชนร้านสหกรณ์และสหกรณ์ออมทรัพย์ ได้มีการช่วยเหลือเกื้อหนุนกันอยู่บ้าง เนื่องจากปัจจุบันได้เริ่มเข้าไปช่วยเหลือสหกรณ์ต่างประเภท เช่น สหกรณ์การเกษตร ที่รับรู้แล้วว่า มีความเสี่ยงสูง ซึ่งต้องอาศัยความเชื่อใจในกลุ่มสหกรณ์ ด้วยกันเพื่อความก้าวหน้าของการสหกรณ์ จึงคาดว่าอนาคตจะมีการสหกรณ์ต้องไปได้ดี ถ้ามีการร่วมมือกันได้จะเกิดความมั่นคงตามมาในที่สุด"

คุลอบันต์ ชาตรุประชีวบ: ผู้จัดการใหญ่ สรอ.

"สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ วินัยในการบริหารเงินที่มีแนวโน้มบันทอนและทำลายระบบการบริหารและภาพลักษณ์ที่ดีของ สรอ. ซึ่งสิ่งสำคัญคือการต้องคำนึงถึงสภาพคล่องเป็นอันดับแรก และคำนึงถึงรายได้เป็นอันดับรองเนื่องจาก สรอ. เป็นสถาบันการเงินที่พัฒนาคุณภาพชีวิตแก่สมาชิก ซึ่งเป็นจุดแข็งของ สรอ. เพราะเราไม่สามารถแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ด้วยราคาหรือผลตอบแทนได้"

นอกจากนี้ควรนำเงินที่ได้จากการยกเว้นภาษีของรัฐบาลไปทำประโยชน์ให้แก่สมาชิกและชุมชนซึ่งจะเกิดประโยชน์และสนองต่อวัตถุประสงค์ของระบบสหกรณ์ที่แท้จริง ดังนั้น สรอ. ควรสร้างอัตลักษณ์ของสหกรณ์ให้โดดเด่น และควรสร้างมาตรฐานการดำเนินงานของทุก สรอ. ให้เท่าเทียมกัน ควรมี "มาตรฐานการดำเนินงานขั้นต่ำ" และจะนำไปสู่การเชื่อมโยงกันได้ทุกสหกรณ์ และเรื่องกรอบธรรมาภิบาลเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญที่ควรมีแนวปฏิบัติที่ดี ท้ายที่สุดควรมีข้อบทายงาน (Framework) ออกมากเป็น Best Practice เป็นแนวปฏิบัติ สำหรับให้ผู้ปฏิบัติงานกับสหกรณ์ออมทรัพย์มีความเข้าใจและปฏิบัติตามได้อย่างเป็นมาตรฐานด้วย"

คุณอนันต์ให้ความคิดเห็นก่อนจบเวทีในภาคเช้าไว้อย่างน่าประทับใจ จากนั้นเมื่อพักรับประทานอาหารกลางวัน เรียบร้อยจึงได้เวลาของเวทีในภาคบ่าย ซึ่งเป็นเวทีเพื่อระดมความคิดสำหรับสิ่งจำเป็นหรือเงื่อนไข และปัจจัยความสำเร็จในการ "มองอนาคตสำหรับการพัฒนาระบบการเงินที่พึงพาณิชย์และการร่วมมือกัน" โดยผู้เข้าร่วมเวทีทั้งหมดได้ให้ข้อคิดเห็นโดยสรุปว่า

อนาคตสำหรับการพัฒนาระบบการเงินที่พึงพาณิชย์และการร่วมมือกันนั้น สิ่งที่จำเป็นคือต้องมีสถาบันที่น่าเชื่อถือเข้ามารับประทานความเสี่ยงให้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ เช่นกรณีที่จะให้สหกรณ์การเกษตรเข้ามาภูมิปัญญาลงทุนจากสหกรณ์

ออมทรัพย์ที่มีเงินเหลือนั้น รัฐบาลควรช่วยประกันความเสี่ยงส่วน สรอ. เองก็ควรให้ความสำคัญกับการเก็บเงินในกองทุนสำรอง เพื่อลดความเสี่ยงของตัวเองในอนาคตด้วยเช่นกัน และควรเน้นเรื่องการเพิ่มทุนสวัสดิการเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่สมาชิกแทนการเน้นเรื่องเงินปันผล ส่วนเรื่องหุ้นของสมาชิกเก่าแก่นั้นควรมีต้นทุนที่สูงขึ้นตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก ด้วยเพื่อความเป็นธรรม สำหรับการสาธารณชนนั้น สรอ. ควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนด้วยเช่นกันเนื่องจาก สรอ. ได้รับการลดภาษีจากสรพกการเป็นกรณีพิเศษอยู่แล้วจึงควรนำเงินส่วนนั้นกลับสู่สังคมส่วนรวมบ้าง

นอกจากนี้ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเข้าเป็นกรรมการบริหาร สรอ. เพื่อคัดกรองผู้ที่จะเข้ามาเป็นตัวแทนของสมาชิกให้มีความเข้าใจในอุดมการณ์และหลักการของสหกรณ์อย่างแท้จริง พร้อมกับให้ความรู้แก่กรรมการและสมาชิกเพื่อให้เข้าใจในหลักการของสหกรณ์อย่างถ่องแท้ยิ่งขึ้น ซึ่งควรรู้ทั้งลึกและหน้าที่ของสมาชิกที่ดี นอกจากนี้ยังควรรณรงค์เรื่องระเบียบวินัยในการใช้เงินของสมาชิก พร้อมกับการทำบัญชีครัวเรือน โดยเฉพาะในสมาชิกกลุ่มที่มีปัญหาเป็นหนี้ซื้อซ่อนเพื่อลดความเสี่ยงแก่ตัวสหกรณ์ออมทรัพย์ ลงด้วย

จะเห็นได้ว่าองค์ความรู้เป็นเรื่องสำคัญทั้งต่อสมาชิกเจ้าหน้าที่ กรรมการ หรือผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งทุกคนต้องมีวัตถุประสงค์และจุดหมายปลายทางที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แล้วงานของ สรอ. เราจะสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี หลังจากนี้สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ยังจะจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์ต่อไปอีก 3 เวที เพื่อวับพังข้อคิดเห็นและซ้อมเสนอแนะจากผู้นำ สรอ. ให้ครบถ้วนภาคทั่วประเทศ และหวังว่าในที่สุดพากเราจะหาข้อสรุปแนวทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ที่เอื้อหนุนการพึงพาณิชย์และการร่วมมือกัน ระหว่างสหกรณ์ได้อย่างเหมาะสมและดีที่สุดต่อไป